okolností musí býti hospodářsky, resp. sociálně zajištěn. Musí to býti určitý fond, určitý pramen, ze kterého by čerpal prostředky ke své výživě. Tímto pramenem jest v nynější době ústav sociálního pojištění. Toto musí býti dotováno pojistnými příspěvky podle poměru větší nebo menší zodpovědnosti za úraz, resp. za příčinu ztráty výdělečné nezpůsobilosti. Kde je jediný zodpovědný činitel, tam postihuje pouze tohoto činitele příspěvková povinnost, zvláště když povinnost tato uložena zákonem občanským, pokud se týče i specielními zákony, zejména řádem živnostenským. Tomu tak jest při vyskytnuvší se výdělečné nezpůsobilosti následkem úrazu při práci, kde risiko práce sluší přičítati na vrub zaměstnavateli, jenž nemohl zabezpečiti úplnou bezpečnost pracujícího zaměstnance. Kde je výdělečná nezpůsobilost zaviněna i jinými okolnostmi, na př. onemocněním, chorobou, invaliditou, stářím, nezaměstnaností, tam postihuje příspěvková povinnost též jiné činitele, zčásti i samotného zaměstnance, po případě i nejvyššího nositele sociálního opatření, stát. A s tímto rozdílem chce se autor vypořádati, uváděje různé obtíže rázu organisačního, zejména administrativního, finančního, hospodářského i sociálního. Odvolává se předem na návrh úrazového zákona, vypracovaný třemi územními nositeli úrazového pojištění a svého času (1927) předložený ministerstvu sociální péče a připojuje své doplňky ze stanoviska agendy odškodňovací, agendy příjmové a agendy všeobecné, zejména prostředků k provádění zábrany úrazové specielně sankce na nedbání zábranových předpisů, změny ustanovení § 46 ú. z. a úpravy soudnictví.

Velice zajímavé jsou úvahy autorovy o případné unifikaci, v nichž objektivním způsobem hájí stanovisko pro i contra, a opírá je o dlouholeté praktické i teoretické zkušenosti osvědčeného pracovníka na poli úrazového pojištění dělnického a sociálního vůbec. Úvahy tyto, s nimiž lze v celku plně souhlasiti, lze každému, kdo o věc má zájem, vřele doporučiti. —š.

Prof. Dr. K a r e l E n g l i š: **Theorie státního hospodářství.** 1932. V nakladatelství F. Topič, Praha. Str. 230. Cena 50 Kč.

Po průpravném spisu »Teleologie jako forma vědeckého poznání« podává nám autor v tomto díle již p o s i t i v n í poznatky hospodářské, mající ujednotit a zkorigovat výsledky dosavadního vědeckého badání. Tímto vědeckým počinem má býti dokázáno, že úspěšné t e o r e t i c k é zpracování hospodářských problémů (zde konkr. státohospodářských) je výlučně možné jen myšlenkovým zvládnutím hospodářské skutečnosti pomocí »nazíracího a myslícího« fondu teleologie. Uvidíme, že vědecké vyjádření tohoto fondu dává nám vlastně jediné možné teoretické poznatky v Englišově tvorbě. Je to pojmové zachycení zákonitosti p r a k t i c k é h o m y š l e n í, kterým hospodařící subjekt (jedinec nebo veřejný svazek) disciplinuje své chtění, pramenící z vyskytlých se potřeb a jímž si normuje (přesně vymezuje) prostředková jednání s ko-

nečným cílem zahlazení těchto potřeb. Vědecká kořist se tu tedy nejvýše může srovnati s odkrytím pravidel správného kausálního myšlení. Je nasnadě, ž,e aplikací zásad teleologického myšlení na aktuelní prostředkový svět, nemůže vzniknouti ryze teoretická síť poznatků a zákonů, nýbrž právě jen taková praktická budova jednání a jimi přivozených stavů, účelných vzhledem ke konkrétním cílům. Tato povaha je proto vlastní i Englišovým domněle teoretickým poznatkům o státním hospodářství, z nichž dotkneme se zde příkladně několika pro praxi nejzávažnějších.

Problematiku zdaňování vyčerpává Engliš dvěma zásadami o osobní a o věcné daňové únosnosti. První vyjadřuje postižnou schopnost zdaňovaných subjektů naproti dani, sledující cíl všeobecného vyrovnání úkojové základny u všech členů národa a tím uskutečnění altruistického poslání státního hospodářství. Z této zásady vyplývá pak autorovi nivelisující progresivní konstrukce daní (zvl. přímých). Na skutečné (!) odstupňování daně má pak ještě rozhodující vliv respektování věcné daňové únosnosti, t. j. ohled na pracovní a podnikatelskou pohotovost a energii, od jejíhož výnosu jsou odvislé prostředkové možnosti státního hospodářství v budoucnu. Je-li daňová zásada a podle ní upravená daň (vlastně majetková konfiskace!) praktická jen pokud státní hospodářství sleduje výlučně a nekompromisně cíl hmotné rovnosti všech členů národa — a jen v tomto případě mohla by ji věda, ovšem ale praktická, doporučiti —, je druhá doplňující zásada pod tímto státním programem vůbec nepotřebná. O sobě neznalo by tuto daňovou zásadu (o věc. únosnosti) dokonce ani státní hospodářství s běžnými úkoly, protože o maximálním daňovém zásahu (podávajícím se pod touto zásadou) je učiněna disposice již při vědomém vytváření právního prostoru státní legislativou, k umožnění rozvinutí podnikání soukromých hospodářství. Stát proto nemůže nemírným daňovým požadavkem paralysovati jiné své, taktéž chtěné dílo! Vnitřní, pořádková akční norma (nikoli daňová) vymezuje tedy hranice pro uplatnění daňových zásahů (odborné vymezení mohla by podat národohospodářská věda) a jen při ukládání příspěvků v tomto rámci jde technicky o daně. Pro vlastní úpravu daní, příspěvků to pod touto mezí, Englišova daňová teorie zásady nepřináší.

Ve jménu teorie zavrhuje také Engliš tvoření fondů v rámci státního hospodářství, neboť trvalé věnování fixních prostředkových mas určitým státním účelům zmařuje provedení jakéhosi jeho časově neomezeného, ideálně racionálního »opatřovacího a úkojného« pořádku. Konsekventně musel by se Engliš stejně postaviti i proti hospodaření podle státního rozpočtu, také s předem a závazně fixovanými výdaji, jako ne plně racionelnímu pro nemožnost přihlížení na konkrétní utváření se stavu potřeb a na fakticky získávanou prostředkovou disposici v době jeho pro-

vádění. Fond znamená proto prostě plánovité hospodaření s jinou časovou perspektivou vedle hlavního rozpočtu, vychází z účelové úvahy jako stanovení rozpočtu (někdy je fond přímo nutným pro opatření nepředvídané potřeby a tu je dokonce nápravou nepříznivého užitkového efektu rozpočtu!). Všeobecné zavedení fondového hospodářství znamenalo by jen rozložení jednotné rozpočtové periody — jejíž zvolení o sobě je otázkou konkrétní praxe, — nikoli dekomposici státního hospodářství. Vzhledem k tomuto časově relativnímu významu rozpočtu jest jedině zdůvoditelné vyloučení státních podniků z disposic státního rozpočtu a nikoli, jak Engliš činí zásadně, pro jejich »zvláštní konstrukci a podobu«. Nelze prý v rozpočtu státní správy pod sebe klásti podnikové výdaje státních dolů a třeba výdaje na obranu, protože u prvých nejde o uskutečňování správních účelů. Totéž ale dalo by se říci i o nákladech finanční správy, jejíž vydání, spojená s výběrem daní, také neznamenají úkoj ať jakékoliv veřejné potřeby a podobně i výdaje na stavbu soudních budov nejsou už přisluhováním spravedlnosti (a přece figurují v Englišově rozpočtu!). Všecky tyto výdaje (tedy i podnikové) jsou zamýšleny a postupovány vzhledem ke konečné realisaci státních účelů a tuto etapovitě v různém odstupu připravují. K separátnímu budžetu státních výdělečných podniků, ostatním rozpočtům státním ale věcně rovnocennému, bylo by sáhnouti pro eventuelní nutnost časově odchylného plánování v hospodářství těchto podniků. (Tak v době výnosového kolísání.)

Litovati jest konečně, že bez povšimnutí zůstal aktuelní obor hospodářsko-politické působnosti státu, totiž produkce hospodářského právního řádu (bankovní, kartelové, dopravní, měnové a jiné zákony), sjednocovaná představa ideálního národního hospodářství. Pro teleologii by to jistě bylo pole vděčné. V celku je Englišova »Teorie státního hospodářství« novým a odvážným pokusem řešení finančně-vědeckých problémů s vrchního hlediska určitého státního účelu — Engliš volil jako takový ideál člověka a národa — kdežto dosaváde se přihlíželo pouze k příjmové stránce státního hospodářství. Tato kniha je i důležitá pro porozumění našemu finančnímu právnímu řádu (pro intelektuální podíl autorův) a konečně svou úvodní částí podávající základy praktického myšlení teleologického (ovšem v Englišově stroze racionalistické podobě), ne bez užitku pro právnický svět, neboť teleologické úvahy, dodávající účelové záměrnosti konání, jsou také předehrou legislativní činnosti státu a proto i prvým cílem výkladu všeho právního řádu.

B. Š—a.